

ПОНЯТЄВИЙ АПАРАТ КОНТЕКСТУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Марк Шимановський,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії професійної орієнтації і виховання
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України*

КЛЮЧОВІ СЛОВА:
виховання, здоровий
спосіб життя, моральні
принципи суспільства.

Реферат

У статті розглянуто проблему впливу понятійного апарата у сфері охорони здоров'я на формування психіки учнів ПТНЗ в контексті здорового способу життя. Лінгвосемантичний підхід вимагає чіткого визначення понятійного апарата кожної галузі знань, оскільки від інтерпретації та операціоналізації генеральних дефініцій залежать істотні характеристики сприйняття об'єктивної реальності, а отже – і ті принципи, що мають бути закладені в методологію і методику навчально-виховного процесу. Зроблено припущення, що це роль, насамперед, сімейних цінностей, які не допускають порушення етичних принципів традиційного українського суспільства. Дотримання таких принципів, посилення уваги до них у навчально-виховному процесі має оптимізувати моральний аспект збереження здоров'я сучасної учнівської молоді, а отже – й соціального та медичного аспектів. Визначено тенденції формування нового апарату дефініцій у цій галузі. Доведено, що такий апарат не завжди відповідає традиційним принципам вітчизняної педагогіки. Запропоновано дотримуватися такого формування апарата генеральних дефініцій, яке відповідає моральним засадам виховної роботи. Такий підхід не виключає застосування понятійного апарата в роботі з так званими групами ризику.

Сучасний розвиток української соціології та педагогіки можна сміливо назвати часом спроби змінити базові принципи. Саме тому необхідно визначитися із тим, яку саме парадигму покласти в основу педагогічного процесу у навчальних закладах, що виховують та навчають наших дітей, передусім в установах профтехосвіти. Така парадигма або концепт – базовий, добре обґрунтований науковий апарат, який є обов'язковою умовою – ґрунтується насамперед на моральних засадах високого рівня і повинен лежати в основі навчально-виховного процесу у цій галузі. Від того, які поняття та правила ми будемо використовувати, залежить і те, яку саме картину світу ми отримаємо та як відповідно до цієї картини будемо діяти [1]. Учні і в своєму повсякденному житті, і у своїй професійній діяльності мають спиратися на відповідний лінгвістичний апарат, який дасть можливість ефективно жити та працювати.

Ще на початку минулого століття представники школи логічного й семантичного позитивізму (К. Айдукевич, В. Гумбольд, А. Кожибський, А. Тарський, Р. Карнап, Ч. Морріс, О. Потєбня, А. Рапопорт, С. Чейз, С. Хаякава, Н. Хомський, Ф. де Соссюр) відкрили досить складну, але добре обґрунтовану істину: вся система людських знань ділиться

на знання позитивне, яке від волі суб'єкта не залежать, та релятивне, відносно до суб'єктивного сприйняття людини. В роботах А. Блінова, Є. Бистрицького, В. Філатова, Т. Вайчука, А. Вежбицької, С. Видяєва, Б. Григор'єва, О. Долгової, Т. Дорфмана, Д. Іванова, Т. Копанєва, Л. Ланкіна, Н. Мальчукової, М. Бураса та М. Кронгауза, Р. Рорті та інших продовжуються дослідження проблеми лінгвістичного розуміння світу.

Сучасні тенденції маніпулятивного впливу лінгвістичних одиниць на свідомість людини досліджено явно недостатньо, особливо це стосується вербального впливу на учнівську молодь, яка навчається у ПТНЗ, однак, не має достатнього соціального досвіду для захисту від лінгвістичного програмування.

Відчутна активна спроба вплинути на сучасну педагогіку в контексті запровадження нової термінології, яка має замінити існуючі дефініції. Така термінологія не завжди відповідає традиційному характеру педагогічного процесу. Особливо небезпечні такі лінгвістичні експерименти у профтехосвіті. Учні, які навчаються у ПТНЗ, не мають достатнього соціального досвіду, не завжди здатні розрізняти позитивні та негативні впливи педагогічних технологій, які застосовуються в навчально-виховному процесі.

Статтю присвячено дослідженню цього інноваційного вербального тиску з метою визначення доцільності застосування нових визначень.

У системі математичних та природничих наук діють знання позитивні, релятивність тут відчувається виключно у царині фізики, яка так і називається – релятивістська фізика, та в неевклідовій геометрії. У науках, які вивчають людські взаємини, вся система знань релятивна і залежить насамперед від моральних установок та принципів суспільства. Один і той же світ можна описати різними поняттєвими апаратами, від того у свідомості людини утворюються різні картини світу, релятивні по своїй суті. Це стосується не тільки власне науки, а й методики викладання цієї науки в навчальних закладах: природничі та точні науки, перетворюючись на навчальні предмети, здебільшого не несуть істотного виховного потенціалу, не формують та не деформують моральних засад-принципів суспільства, а ось предмети суспільствознавчого характеру – історія чи, скажімо, література – завжди використовувалися, використовуються і будуть використовуватися як засіб політичної пропаганди, трансляції суспільству ідеологічних преференцій правлячої еліти.

Такий висновок повністю стосується й нового предмета «Основи здоров'я», який є окремим напрямом у розвитку сучасної педагогіки. Тут дуже багато залежить від термінів, інтерпретації та операціоналізації поняттєвого апарату, від мови, яку буде застосовувати і науковець, і педагог.

Домовленість про поняттєвий апарат максимально важлива, оскільки він створює не тільки особливий соціальний світ, а й визначає сам спосіб мислення та закладає спосіб поведінки у майбутньому.

Як приклад: ми можемо оперувати поняттями «сексуальні партнери», а можемо й «подружжя – чоловік і жінка». Зрозуміло, що в першому випадку ми отримаємо світ, у якому чоловік та жінка (а можливо, що останнім часом стало модним – і два одностатеві партнери) будуть дивитися один на одного лише як на засіб сексуального задоволення, зводячи роль іншої людини тільки до задоволення статевих потреб. У другому – як на людей, покликаних своїм

коханням створити та розбудувати сім'ю, народити дітей і виховати їх відповідно до базових правил виробленої віками моралі статевих відносин та передачі цієї моралі наступним поколінням. Варто зауважити, що частина учнів профтехучилищ мають негативний досвід сімейного життя, серед них – високий відсоток дітей із неповних сімей, тому варто приділяти особливу увагу відродженню в такому середовищі високого рівня моральних, особливо сімейних, цінностей.

Ще один приклад – термін «безпечний секс» дуже поширений і в «сучасних» рекламних проспектах, і в «передовій» педагогічній практиці. Він означає в семантиці вільних сексуальних відносин – секс із презервативом. У концепті сімейного виховання, сімейних цінностей такий термін взагалі не може функціонувати і є, по суті, «пустим терміном», поняттям без змісту. Тут сексуальні відносини подружжя безпечні за визначенням, оскільки ґрунтуються на взаємній виправданій довірі. Секс із презервативом прийнятний виключно як запобіжник небажаної вагітності. У системі сімейних цінностей небажана вагітність – такий собі оксюморон: народження дитини в сім'ї завжди бажане, кожна дитина – дарунок, проте не можна не враховувати економічних умов існування сім'ї, які, здебільшого, майже завжди скрутні. У всьому світі сотні тисяч бездітних родин стоять у багаторічних чергах на всиновлення, і ще сотні тисяч мріють про народження первістка, вкладаючи величезні гроші в екстракорпоральне запліднення. І при цьому ще може йти мова про дитину, котра не потрібна?

У принципі, терміни мають складати замкнений логічний простір та бути достатніми для його опису. У цілому, такий семантичний простір є концептом або ж певною ідеологією, тобто систематизованим переліком інтерпретованих та операціоналізованих понять. Спроба ввести нове поняття ззовні у концепт або спокійно сприймається цим простором, приводячи до його розширення, вдосконалення, оптимізації, або відторгнення, оскільки є зайвим для нього, чи руйнує цей простір, деформуючи його, перетворює на інший, створює інший світ, в якому не завжди

приємно, комфортно, а головне – гідно жити. Особливо обережними з новими поняттями варто бути, якщо йдеться про дитячий семантичний простір, який має бути обмеженим відповідно до вікових особливостей. Не варто, скажімо, вводити у дитячі програми, підручники та посібники таке нове поняття, як гендер. Цим поняттям позначають психічне сприйняття особою власної статі. Є усталене поняття «стать». Воно позначає біологічні і відповідні соціальні та психічні відмінності між чоловічою та жіночою особами (істотами). Чоловік і жінка мають біологічні відмінності, які й визначають необхідність (неодмінну потребу) виконання різних соціальних ролей. Така відмінність, зрештою, підтримується усталеними традиціями суспільства. Чоловік і жінка вступають у шлюб, жінка народжує дитину, має бути жіночною; чоловік проявляє в родині роль мужнього захисника, добувача засобів для життя сім'ї та годувальника. Гендер декларує рівність статей, якої бути не може, оскільки біосоціальна суть чоловіка і жінки абсолютно різні. Можлива тільки рівноправність чоловіків і жінок, а не просто рівність.

Крім того, «гендер» передбачає можливість і право приймати чи не приймати відповідну біологічній статі гендерну роль. Зрештою, застосування поняття «гендер» у семантичному полі призначене для включення в соціальну свідомість суспільства можливості існування статей, відмінних від чоловічої та жіночої – гомосексуальної, лесбійської, бісексуальної, трансгендерної. Отже, якщо завдання педагогіки – збереження традиційної (двостатевої) сім'ї, покликаної брати участь у відтворенні людського роду, – маємо відкинути поняття гендеру як зайве для такої семантичної системи, залишивши його виключно для спеціалістів-науковців з психології, медицини та соціології. Якщо ж педагогіка буде перейматися проблемами сексуальних особливостей – вона має включити до свого мовного поля і проблему гендерної рівноправності. Однак, остання постановка проблеми викликає два нагальні питання: по-перше, наскільки прийнятною для сучасної вітчизняної педагогіки неповнолітніх є сама проблема гендеру в ЛГБТ-контексті, тобто, чи взагалі потрібно загострювати для дітей це і без того

надмірно акцентоване засобами масової інформації питання; по-друге – чи справді ця проблема перебуває у сфері такого навчального предмета як «Основи здоров'я», де поняття «гендер» в усіх його значеннях має відношення до фізичного, психічного та соціального компонентів здорового способу життя? Варто також підкреслити, що учні ПТНЗ проживають значною мірою в гуртожитках, відповідним чином така термінологія може спровокувати небажані статеві девіації.

Один із базових наукових принципів – чітке визначення наукової термінології, інакше кажучи, «інтерпретація і операціоналізація поняттєвого апарату», який застосовується в дослідженні. Такий словник з поясненнями має назву «глосарій». Досить добре відомо, що від того, які саме ми будемо вживати слова (наукові терміни), залежить, до яких висновків ми дійдемо в результаті застосування відповідним чином побудованих логічних конструкцій.

Євангеліє від Іоанна недарма починається словами: *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος* – тобто «На початку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог». Відразу зауважимо, що слово *Λόγος* можна перекласти з грецької і як Слово, і як Логос. Тобто Логос – не просто слова, а слово Боже, Божественний Іменник та Дієслово (лат. *Verbum*). Звідси простий висновок: тільки слова, які і є Логос, можуть бути застосовані в науковому дослідженні, що стосуються вищих людських проявів, пізнання істинно людського Духу і Духовності, людської моралі та етики.

Словник (точніше – глосарій) певної науки не повинен таїти прихованих смислів, не маскувати істинних поглядів і намірів авторів, бути однозначним і визначеним. При цьому такий науковий глосарій може бути ще й діалектичним (діалогічним), чітко позначаючи всю складність і багатозначність тлумачення й трактування самого слова – «глоси» [2]. Інакше кажучи, Логос повинен відображати і водночас формувати всю сукупність, цілісність людських відносин, об'єктивні і глибоко моральні та людські сутності й мотиви особистості та суспільства, позначаючи при цьому всі (по можливості) значення та помилки значень і смислів. Розуміння

смислів логічних й алогічних термінів дає змогу, по-перше, будувати свій світ і, по-друге, обмежити свій світ від вторгнення чужого й далекого алогізму.

Іншими словами, формуючи мову науки, важливо намагатися уникати тих слівес (але не Слів), які направляють думку в напрямі від Логосу, перешкоджають зрозуміти істинно людське, тобто моральне й логічне, гуманітарне та гуманістичне. Очевидно, що таке розуміння Слів може наблизити нас до істини, до кращого розуміння світу. Власне кажучи, словеса теж можуть створити картину світу. Кожна людина має право жити і живе в тому світі слів, який їй зручний, не викликає відторгнення, приємний і неконфліктний із її внутрішнім світом. Проблема, очевидно, в іншому – наскільки цей світ буде існувати реально, а не винятково у спотвореній свідомості; наскільки цей світ буде універсальним, тобто придатним для проживання абсолютної більшості людей; наскільки він буде сприяти розвитку кожної людини й людства в цілому, а не просто виживанню в умовах втрати орієнтації у фізичному і соціальному просторі та часі. При цьому припустима, більш того, важлива критика алогічної мови, тих слівес, які виходять за логіку власних смислів.

На жаль, у сучасній науці починається та продовжується впровадження у наукову і побутову свідомість суспільства нової мови – мови слівес (новояз) і разом з нею й нові свідомість та світосприйняття. Це світосприйняття базується на зовсім інших, відмінних від традиційних, соціальних принципах, новій логіці, етиці та моралі.

У сучасних дослідженнях чітко проявляється маніпулятивна тенденція до заміни Слів (Логосу) на словеса. Такі словеса спрямовані на затушовування істини, ховають за словесним лушпинням істинний сенс Суцього, відправляючи в область ІСНУВАННЯ фальсифіковане бачення світу.

У деяких випадках словеса застосовуються маніпуляторами з прямим умислом сховати істину, в деяких вони ховають істину за білянауковою риторикою, іноді просто включають в число слівес істинні Слова, щоб Істину (Логос) заховати. Іноді повідомляють якусь частину правди,

яка нібито легко перевіряється, але приховують іншу її частину, яка не підтверджує результатів дослідження.

Є такий напрям у сучасній лексикології – політкоректність. Політкоректність покликана затушовувати реальні факти нетерпимості. Врешті, ніякої терпимості політкоректні слова й вирази не забезпечують. Просто за словами ховаються реальні відносини в суспільстві. Змінювати, звичайно, потрібно не слова, а самі відносини, якщо вже вони не задовольняють сучасне суспільство. Але при цьому варто було би розібратися, що саме міняти, а що залишити на місці.

Політкоректну мову називають англійською ще *inclusive* або *neutral language*, тобто інклюзивною (включеною) або нейтральною мовою. Ця мова насправді дає змогу просто обійти заборонені, образливі клички рас, націй, релігійних громад, осіб з особливими потребами.

Ось тільки наркоман, повія або гомосексуал – це наркоман, повія або гомосексуал. Їх потрібно лікувати, їм треба допомагати виходити з психічної, соціальної, моральної і фізіологічної кризи, а ще краще – забезпечувати в педагогічному процесі (виховувати й перевиховувати) і за допомогою правоохоронних органів, щоб їх не було і (або) вони не чинили на здорову частину людства свій деструктивний тиск.

І вже зовсім не обов'язково ховати реальну суть за нейтральними (тобто такими, що нічого не позначають) словами. Своєрідна «мода» на те, щоб перейменовувати традиційну лексику новими словами прийшла із Заходу, коли в Україні почали публікувати перекладні видання. Перекладачі, не довго думаючи, просто відкинули «старі» терміни і калькою відтворили нові. Чомусь здалося, що старі терміни дещо непристойні, а от нові – більш літературні, вишукані, шляхетні. Так з'явилися терміни «адвокація», гендер та гендерна ідентичність, гомосексуали і трансексуали, безліч інших термінів. Наявна спроба створити новий мовний стандарт публічного спілкування.

Тут не можна не згадати про гіпотезу Сепіра-Уорфа [4], згідно з якою мова визначає мислення та способи пізнання дійсності. Можна сміливо констатувати, що вже сформувався своєрідний жаргон, арго

чи навіть сленг, який, щоправда, не витісняє ні наукові, ні побутові терміни, оскільки занадто складний для використання і потребує постійного звернення до глосарію.

Розглянемо деякі терміни, що декларативно застосовуються в сучасних соціологічних та педагогічних глосаріях [5], які, що досить дивно, мають навіть відповідні грифи Міністерства освіти. Змушений підкреслити – це не власна вигадка чи наукова пропозиція авторів. Усі ці терміни поки що не дуже поширені в вітчизняній науковій та побутовій мові, однак інтенсивно впроваджуються у вітчизняний лінгвістичний і педагогічний обіг у численних публікаціях. Йдеться про включення нової лінгвістичної номенклатури у педагогічний процес.

«СІН (IVDU) — С – споживачі І – ін'єкційних Н – наркотиків».

Є цілком коректне і відповідне нормам права слово «наркоман». Тільки в українському законодавстві це слово застосовується в 562 документах (Сайт Верховної ради України <http://zakon2.rada.gov.ua>).

Термін, очевидно, задуманий для того, щоб зняти так звану стигму (образливе упередження) з очей самих СІН. Але, водночас, термін СІН зображує наркомана лише як споживача – одного зі споживачів численних і різноманітних товарів та послуг. Рядовий і безпечний для себе самого, для навколишніх людей. Вбудований у ринкову економіку. Такий, хто особливих умов і педагогічного та правового впливу не вимагає, бо його діяльність цілком вкладається у ринкові відносини. Треба врахувати при цьому, що в наявності повинно бути і парне поняття – постачальник (виробник) ін'єкційних наркотиків. Це щоб замінити неполіткоректні поняття: «наркотоновець», наркоман, наркокур'єр, наркодилер.

Небезпека «нових» термінів у тому й полягає, що вони ховають проблему, замість того, щоб допомогти з нею розібратися і позитивно її вирішити. Наркоманові потрібно допомагати, так само, як необхідно допомагати суспільству вирішувати проблему наркоманії, а не маскувати хворобу-бездумність нейтральними політкоректними словами.

ЧСЧ (MSM) – Ч – чоловіки, які мають С – секс з Ч – чоловіками»

Гомосексуали самі себе називають гомосексуалами або геями. Але як би ми не маскували проблему словами, варто усвідомити, що люди з так званою «нетрадиційною сексуальною орієнтацією» особливо схильні до інфікування. І були першими, у кого ВІЛ/СНІД був виявлений. Поширення СНІДу серед «чоловіків, що мають статеві контакти з чоловіками», у кількадесят разів вище, ніж серед решти населення. Для цієї категорії людей, як і для наркоманів та повій, необхідні особливі (спеціальні) методики профілактики. І вже ситуація явно ніяк не покращиться, якщо ми гомосексуала сором'язливо і політкоректно назвемо ЧСЧ.

ЖСБ (women in sex business) – Ж – жінки С – секс-Б – бізнесу.

Мова, звичайно ж, йде про жінок-повій. Повію назвати повією не можна. Образиться. Тобто проституцією займатися можна, але слід називати таку жінку «жінкою секс-бізнесу». Неначе секс може бути бізнесом для соціально та психічно здорової людини чи суспільство може нейтрально ставитися до комерційного сексу, чи комерційний секс – не одна з умов прискорення поширення СНІДу та інших захворювань, які розповсюджуються статевим шляхом. Так, ніби комерційний секс – сам по собі не показник хвороби суспільства, хвороби самих «жінок секс-бізнесу» та тих, хто користується їхніми послугами, хто розглядає секс як усього лише бізнес, спосіб заробляння грошей.

«КСП (commercial sex workers) – К – комерційні С – секс- П – працівники. Жінки-і чоловіки - повії.

Виявляється, і чоловіків-гомосексуалів, які віддаються за гроші іншим чоловікам-гомосексуалам, ображати не можна. На англійському сайті «Job» – «шукаю роботу» можна знайти особу, яка, не соромлячись, шукає роботу technical support manager commercial sex workers – «технічний супроводжувач-менеджер комерційних сексуальних працівників». Мабуть, соромиться людина шукати роботу сутенера для повій обох статей. Його тендітна, ніжна душа побоюється стигми.

КСП створюють певний сектор ринку зі своїм преїскурантом послуг. Тому їх менеджери і намагаються легалізувати та навіть у чомусь облагородити, ушляхетнити свій бізнес.

Результати дослідження показали, що в сучасній глосарій здоров'язберігаючих методик настійливо впроваджують необґрунтовані і, по-суті, маніпулятивні терміни, які спотворюють існуючий традиційний і зрозумілий глосарій. Необхідно ретельно й послідовно

визначитися. Не варто йти сліпо за іноземними соціологічними та педагогічними технологіями і запозичувати ззовні новий поняттєвий апарат, не продумавши й не передбачивши соціальних наслідків від такого соціально-семантичного експериментування.

Література

1. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: енциклопед. словник. – К. : АртЕк, 1998. – 336 с.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / глав. ред. В. Н. Ярцевой. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 107.
3. Уорф Б. Л. Отношение норм поведения и мышления к языку // Новое в лингвистике. – М., 1960. – Вып. 1. – С. 135–168.
4. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Школа против СПИДа. Профилактика рискованного поведения: Пособие для учителя. – К. : Алатон, 2007. – 256 с.
5. Аутич-работа среди потребителей инъекционных наркотиков для

подготовки персонала общественных и государственных организаций, проводящих работу по профилактике ВИЧ-инфекции в среде потребителей инъекционных наркотиков: Тренинг. руководство. © Международный Альянс по ВИЧ / СПИД в Украине, 2010. [<http://www.aidsalliance.org.ua/ru/library/our/works/pdf/modul.pdf>].

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950 / Документ 995_004, чинний, поточна редакція – Редакція від 27.05.2009, підстава 994_939 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Реферат

Понятийный аппарат контекста охраны здоровья учащихся профессионально-технических учебных заведений

Марк Шимановский,

кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник лаборатории профессиональной ориентации и воспитания Института профессионально-технического образования НАПН Украины

КЛЮЧЕВЫЕ

СЛОВА: воспитание, здоровый образ жизни, нравственные принципы общества.

В статье рассмотрена проблема влияния понятийного аппарата в сфере здравоохранения на формирование психики учащихся ПТУ в контексте здорового образа жизни. Лингвосемантический подход требует четкого определения понятийного аппарата каждой отрасли знаний, поскольку от интерпретации и операционализации генеральных дефиниций зависят существенные характеристики восприятия объективной реальности, а следовательно, – и те принципы, которые должны быть заложены в методологию и методику учебно-воспитательного процесса. Сделано предположение, что такой понятийный аппарат должен основываться на высоких моральных принципах, в первую очередь – семейных ценностях, которые исключают нарушение этических принципов традиционного украинского общества. Соблюдение таких принципов, усиление внимания к ним в учебно-воспитательном процессе должно оптимизировать моральный аспект здоровья современной учащейся молодежи, а значит – и социального, и медицинского аспектов. Определены тенденции формирования нового аппарата дефиниций в этой области. Доказано, что такой аппарат не всегда соответствует традиционным принципам отечественной педагогики. Предложено придерживаться такого аппарата генеральных дефиниций, который соответствует моральным принципам воспитательной работы. Такой подход не исключает применения иного понятийного аппарата в работе с так называемыми группами риска.

Abstract

Conceptual apparatus of context of vocational schools students' health protection

Mark Shimanovsky,

Ph.D. in Pedagogy, Senior research fellow of the Laboratory for career guidance and training, Institute of Vocational Education under the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

KEY WORDS:

upbringing, healthy lifestyle, moral principles of society.

The paper considers a problem of healthcare conceptual apparatus' impact on formation of vocational students' state of mind in the context of healthy lifestyle. Linguo-symantic approach requires a clear definition of conceptual apparatus of every field of knowledge as interpretation and operationalization of general definitions result in intrinsic characteristics of objective reality perception, and hence the principles that should be incorporated into methodology and methods of educational process. It is suggested that this conceptual apparatus is to be based on high moral principles, especially family values that exclude violation of ethical principles of traditional Ukrainian society. Adherence to these principles and greater attention to them in educational process should optimize a moral aspect of modern youth's health entailing social and health aspects. Tendencies concerning formation of a new apparatus of definitions in this field are indicated. It is proved that this apparatus does not always correspond to traditional principles of national education. The author suggests to comply with the apparatus of general definitions which corresponds to moral foundations of educational work. This approach does not exclude different conceptual apparatus in a work with so-called risk groups.

References

1. *Shtern I.* Vybrani topiky ta leksykon suchasnoi linhvistyky: entsikloped. slovnyk (Selected topics and lexicon of modern linguistics: encyclopedic dictionary). – Kyiv, 1998. – 336 p.
2. *Lingvisticheskii entsiklopedicheskii slovar* (Linguistic encyclopedic dictionary). – Moscow, 1990. – P. 107.
3. *Uorf B. L.* Otnoshenie norm povedeniya i myshleniya k yazyku (Belonging of behavior norms and thinking to language). *Novoe v lingvistike.* – Moscow, 1960. – Issue 1. – P. 135–168.
4. *Vorontsova T. V., Ponomarenko V. S.* Shkola protiv SPiDa. Profilaktika riskovannogo povedeniya (School vs. AIDS. Preventive measures of risky behavior). – Kyiv, 2007. – 256 p.
5. *Autrich-rabota sredi potrebitelei inektsionnykh narkotikov dlia podgotovki personala obshchestvennykh i gosudarstvennykh organizatsii, provodiashchikh rabotu po profilaktike VICH-infektsii v srede potrebitelei inektsionnykh narkotikov* (Outreach work among injection drugs addicts for training the personnel of public and state institutions carrying out work on HIV infections in the environment of injection drugs addicts) [Electronic source]. <http://www.aidsalliance.org.ua/ru/library/our/rks/pdf/modul.pdf>
6. *Konventsiya pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod* (Convention on protection of human rights and fundamental freedom) [Electronic source]. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_00